

NYA ARGUS

FEMTIOSJUNDE ÄRGÅNGEN

Nr 19

Helsingfors 16. 11. 1964

REDAKTION:

Ansvarig huvudredaktör Jan-Magnus Jansson

Redaktionssekreterare Jerker A. Eriksson

Ekonom Börje Gunnarson

Erik Allardt, P. O. Barck, Patrick Bruun, Henry G. Gröndahl, Lars v. Haartman, Ilmari Hustich, Christer Kihlman
C. F. Meinander, Klaus Mäkelä, Th. Warburton

Redaktionens ombud i Sverige: C. E. af Geijerstam, Vasagatan 3 A, Uppsala

Manuskript till fil.lic. Jerker A. Eriksson, Valhallagatan 3, tel. 44 47 93

Annonsombud: Fru Margit Stenberg

PRENUMERATIONS- och ANNONSKONTOR:J. Simelii Arvingars Boktryckeri Ab, Dagmargatan 6, tel. 44 27 02. — *Prenumerationspris:* 1/1 år 15:—, 1/2 år 9:—, utomlands 1/1 år 17:50, 1/2 år 10:50. Vid *prenumeration i Sverige* 1/1 år kr. 28.—, 1/2 år kr. 16. *Annonser:* 1/1 sida 250:—, 1/2 sida 170:—, 1/4 sida 100:—, 1/8 sida 70:—. Postgiro 10207. Bank: Helsingfors Sparbank, Checkräkning 938826

Svenska folkpartiet och finlandssvenskarnas framtid

Språkliga och etniska minoriteters rätt att bevara sitt språk och sina särdrag har motiverats på olika sätt. Tidigare sade man ofta att finlandssvenskarna hade en hävdvunnen hemortsrätt i Finland. I våra dagar föredrar man vanligen mera nyttobetonade motiveringar, som inte hänvisar till traditionen. Det framhålls att det svenska språket och den finlandssvenska kulturen är till nytta för landet som helhet. Det är en synpunkt som inte bara har framförts av finlandssvenskarna själva utan också av framstående representanter på finskt håll, allt från president Paasikivi till styrelsemedlemmar inom Suomalaisuuden Liitto.

Inom finlandssvenskarnas egen krets uppträder då och då arga unga män, som förklarar sig vara trötta på pratet om den finlandssvenska folkstammen och som anser att finlandssvenskarnas ställning i Finland beror på en förlegad tradition. Till dem kan man säga att frågan om finlandssvenskarnas existens också är ett socialt problem. Man kan inte uppge det svenska språket i Finland utan att en stor mängd människor lider och de som lider mest är naturligtvis de sämst utrustade. Det kanske inte är svårt för många finlandssvenskar, som kan finska och som inte behöver finlandssvenskarnas stöd i sitt dagliga värv, att uppge sin svenskhet. Vi skall inte säga att det vore fegt att göra så, men vi kan säga att det vore odemo-

kratiskt. En demokratisk individ tänker inte bara på sin och andra människors framtid utan han tänker också på huru människor har det här och nu.

För de flesta finlandssvenskar spelar dessa argument en ganska liten roll; de tycker helt enkelt om det språk de har vuxit upp med och den bygd där de har fötts. Man kan emellertid, utan att direkt hänvisa till subjektiva känslor, motivera svenskans ställning i Finland på olika sätt, som var för sig borde kunna tilltala olika generationer och olikartat orienterade människor.

Att upprätthålla svenskan och den svenska språkgruppen i Finland framstår alltså både mänskligt och nationellt som ett acceptabelt och viktigt mål. Däremot kan man ha ganska divergerande uppfattningar om medlen. Man kan emellertid säga att det ligger i allas intresse att undvika att frågan om det svenska språkets ställning blir ett problem, som inte alls kan skötas av finlandssvenskarna själva. Det är därför viktigt att finlandssvenskarna inte undandrar sig politiskt ansvar utan deltar aktivt i landets politiska liv. Ingen torde heller kunna beskylla finlandssvenskarna för försummelser på den punkten. Huru man än ställer sig till Svenska folkpartiet förefaller det rimligt att säga att finlandssvenskarnas insats i landets politik huvudsakligen har

skett genom folkpartiet. Det bör inte innebära någon förringelse av den förståelse, som många finskspråkiga har visat och den insats, som har gjorts av svenskar inom vänsterpartierna om man säger att ett av de huvudsakliga medlen att upprätthålla svenskan i Finland och att göra finlandssvenskarna nyttiga inom landets politik har varit Svenska folkpartiet.

Särskilt under perioder av snabba sociala förändringar är det viktigt att man, trots att tidigare målsättningar godkänns, ställer gamla beprövade medel under debatt. Det gäller inte minst Svenska folkpartiet, som naturligtvis inte borde vara ett självändamål.

Det är rimligt att antaga att Svenska folkpartiets röstsiffror, åtminstone relativt sett, kommer att minska från val till val, även om finlandssvenskarna fortsätter att rösta på partiet i samma utsträckning som förut. Minskningarna från ett val till ett annat behöver inte vara överhövan stora men småningom står finlandssvenskarna med så få folkvalda representanter att de har små möjligheter att göra sina röster politiskt hörda. Redan nu är det möjligt att finlandssvenskarna i några kommuner skulle ha åtminstone lika många representanter i det fall att Svenska folkpartiet inte existerade och om i stället de svenska kandidaterna vore uppställda inom olika partier. Vid senaste kommunalval fick troligen både högern och liberalerna inom det svenska valförbundet i Helsingfors en del röster från finskt håll. Dessa röster hade antagligen varit betydligt flera om de två gruppernas kandidater varit uppställda av partier som mera entydigt representerar låt oss säga Ehrnrooths socialkonservatism respektive Fribergs socialdemokratiskt färgade liberalism. Resonemanget bygger givetvis på antagandet att finskspråkiga väljare är mera benägna att rösta på svenskspråkiga kandidater än svenskspråkiga väljare är benägna att rösta på finskspråkiga kandidater. Det vi vet om majoritetens och minoritetens väljarbeteende stöder antagandet.

Svenska folkpartiet, som inom sin ram har försökt förena representanter för både radikal liberalism och stark konservatism, har naturligtvis alltid varit utsatt för spänningar. Vid senaste kommunalval är det troligt att en del av de politiskt mest medvetna och aktivaste liberalerna inom dagens studentgeneration inte röstade på Svenska folkpartiet utan på socialdemokraterna. Det är inte bara fråga om hur en handfull studenter röstade i ett enskilt val utan frågan om någonting annat och mera. Vad de aktivaste studenterna gör i dag, gör ofta många andra i morgon. Beprövade partiveteraner avfärdar troligen saken med att sä-

ga att de har varit med om liknande företeelser otaliga gånger. Det är emellertid troligt att spänningarna inom Svenska folkpartiet kommer att öka, inte att minska. Svenska folkpartiet har varit ett helt och hållet borgerligt parti, ett faktum, som man tillsvidare har kunnat betrakta såsom någonting så att säga sociologiskt naturligt. Partier, som representerar minoriteter, är väl ofta borgerliga så länge minoriteten ekonomiskt och kulturellt representerar en i förhållande till sin numerär större makt än majoriteten. Det är en makt som raskt håller på att försvinna och i och med den kommer antagligen också trycket i framför allt den yngre finlandssvenska generationen att nödvändigtvis rösta borgerligt att minska.

Göran Schildt har påpekat huru svenskheten i Finland egentligen inte bara består av dem som rent folkräkningsmässigt har svenska som modersmål utan också av dem som ur alla praktiska synpunkter kan betraktas såsom tvåspråkiga. Huvuddelen av dem är väl numera dels sådana som kommer från tvåspråkiga hem, dels sådana som lever i tvåspråkiga äktenskap med finskan som det dominerande hemspråket. Den officiella finlandssvenska attityden till språkliga blandäktenskap har väl i stort sett varit den att det vore omänskligt att av språkskäl försöka hindra människor att gifta sig, men att man däremot skall försöka göra blandäktenskapen så svenska som möjligt. Man frågar sig emellertid dels om den attityden är tillräckligt mänsklig, dels om den överhuvud leder till praktiska resultat. Rent mänskligt hjälper man väl tvåspråkiga individer bäst genom att få dem att acceptera sin tvåspråkighet, inte genom att starkt framhäva deras band med den ena språkgruppen. I politiska val ut-sätter man tvåspråkiga individer för en ganska stor press om man försöker få dem att rösta med Svenska folkpartiet. Man ber på sätt och vis att de i röstningsögonblicket skall uppge sin allra största tillgång, sin tvåspråkighet. Antagligen undviker många av dem konflikten genom att inte rösta alls eller genom att rösta på språkligt neutrala och storsinta kandidater inom andra partier. Det förefaller troligt att svenska kandidater, som uppställts inom andra partier än Svenska folkpartiet, skulle ha stora chanser att få de tvåspråkigas röster.

Det är möjligt att vi förr eller senare råkar i en situation, där en eller flera förhållandevis stora svenska grupper bryter sig ut och förenar sig med ett annat parti. Om den situationen uppstår plötsligt kommer de grupper som blir kvar att bita sig fast i sina positioner och knappast ens ta partiets ställning under omprövning. I en dylik

situation blir finlandssvenskarnas möjligheter att själva påverka sin situation ytterligt begränsade. De som under sådana förhållanden blir kvar i partiet blir närmast ett slags inhemska poujadister, individer, som biter sig fast i vissa gamla metoder utan hänsyn till den ursprungliga målsättningen. Om den ursprungliga målsättningen, att upprätthålla svenskan och den svenska språkgruppen i Finland, skall tjänas, vore det troligen bäst att alla lämnar partiet på samma gång.

Diskussionen har tillsvidare förts med nytto-betonade argument. Det har varit frågan om att finlandssvenskarna i framtiden får flera folkvalda representanter om de sprider sig på flera partier i stället för att hålla fast vid Svenska folkpartiet. Någon kanske vill avfärda argumenten som smutsig spekulation. Det finns emellertid också vägande principiella argument. Ett slags kriterium på en demokratisk inställning hos en individ är att han kan transformera sina politiska åsikter till röstning på det parti, som bäst motsvarar hans åsikter. Ett annat kriterium är att han kan emotta och bedöma information från olika partier och först därefter träffar sitt val. I vartdera fallet är det svårt för en finlandssvensk väljare av i dag att tillfredsställa kriterierna. För en finlandssvensk är det naturligtvis viktigt att han får rösta på en kandidat som delar hans målsättning om den finlandssvenska kulturens ställning och på den punkten står naturligtvis röstning på Svenska folkpartiet utom all diskussion. En modern väljare har emellertid rimligtvis också andra målsättningar och beträffande dem står Svenska folkpartiets ståndpunkt kanske inte alls nära hans övertygelse. Det är troligt att man skulle uppnå större korrespondens mellan övertygelse och röstning om de svenska kandidaterna vore fördelade på partier av alla schatteringar. Svenska folkpartiets existens förutsätter i stort sett att de svenska väljarna mer eller mindre automatiskt röstar med partiet från val till val. Så gör väl de flesta finlandssvenskar, författaren till dessa rader icke undantagen. Olyckligtvis innebär det att mängden blir praktiskt taget lomhörd för den information som kommer från andra partier.

Det som här diskuteras är ingenting mer eller mindre än en upplösning av Svenska folkpartiet. Jag påstår inte att det är en åtgärd som borde företagas genast. Den situation som här har skisserats är onekligen mest akut i Helsingfors och ter sig annorlunda på landsbygden. Det är emellertid ur många synpunkter troligt att vi förr eller senare kommer till en situation där finlandssvenskarna och det svenska språket gagnas bäst

av en omorganisation av svensk politik. Det är därför en sak som allvarligt måste diskuteras och som vi borde vara beredda på.

Det måste medges att en upplösning av Svenska folkpartiet är detsamma som politiskt självmord för finlandssvenskarna om vi inte samtidigt har ett annat samlande organ. Ett sådant organ existerar emellertid i Svenska Finlands folkting. Det vore orätt att säga att folktingets verksamhet hittills har varit helt resultatlös. Folktinget har säkert kunna rätta till enskilda missförhållanden genom att lappa till här och där. Politiskt sett har emellertid folktinget varit ganska betydelselös genom att det i sin nuvarande form saknar möjligheter att diskutera verkligt betydelsefulla frågor och kanske framför allt på grund av ett bristande intresse på vänsterhåll. Genom lämplig omorganisation kunde emellertid folktinget bli ett verkliga samlande organ för alla svenska folkvalda representanter. Den svenska samlingstanke, som man ofta har talat om, skulle antagligen kunna realiseras betydligt bättre än förut om finlandssvenskarna sprider sig på alla partier och folktinget blir ett organ, där man diskuterar också politiskt betydelsefulla frågor och finlandssvenskarnas representation i politiska sammanhang. Den nuvarande situationen med den starka folkpartidominansen på svenskt håll har lett till att den svenska arbetarklassen blivit allt mera isolerad från andra svenska befolkningsgrupper.

Sådana förslag som här har framförts bemöts naturligtvis lätt av antingen ramaskrin eller axelryckningar isynnerhet bland dem som är partiledare, funktionärer eller andra förtroendemän inom Svenska folkpartiet. Det är naturligt att ingen vill se en del av sitt livsverk attackerat eller ödelagt. Det vore säkert orättvist att säga att det för partiets förtroendemän bara är frågan om att försvara vunna maktpositioner. Ingen ifrågasätter det ärliga uppsåtet och för många partiarbetare är partiet naturligtvis inte bara ett organ, som ger dem ett visst inflytande utan också en institution, där man får vänner och tillfredsställer andra emotionella behov. Det måste därför för det första sägas att det inte här har varit frågan om att attackera försummelser i det förflutna utan snarare att planera för framtiden. För det andra kan många berörda individer få uppgifter inom folktinget, som i en ny situation givetvis borde byggas ut på ett helt annat sätt än tidigare.

Det kanske också finns andra tänkbara lösningar än den som här har föreslagits. Svenska folkpartiet kan fortsätta att existera som parti men partiets kandidater fördelar sig vid valen i

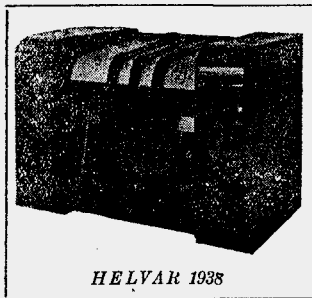
valförbund med olika politiska partier. Ett dylikt arrangemang hade utan tvivel en viss framgång vid senaste presidentval. Hur som helst, vi borde

få i gång en rationell diskussion av finlands-svenskarnas politiska framtid.
23. 10.

Erik Allardt

Prof. Allardts artikel kommenteras i nästa nummer av Nya Argus' huvudredaktör Jan-Magnus Jansson.

Vill Ni vinna?

HELVAR 1938

- En HELVAR radioapparat, värd Fmk 4000:—.
- En flygresa till Stockholm, tur o. retur.
- En paddelkanot, tillverkad av Bröderna Lillqvist.
- En båtresa till Reval, tur och retur.

Deltag då i Idrottsbladets stora prenumerantanskaffningstävling

Prenumerationslistor erhållas från IDROTTSBLADET, Fabiansgatan 9.

Närmare upplysningar meddelas av I.B. (tel. 38002, 45731, red. Nyholm) eller red. B. Flander, (tel. 26009 och 38016).

Dessutom etapppris å inalles
2,700:— mark
samt rikliga provisioner

OBS.! Ingen blir lottlös!

Grip Er chans! Slutomgången börjar!

Med endast 10 prenumeranter får man vara med i dragningen om dessa fina pris.

IDROTTSBLADET

utkommer varje torsdag.

Pris Fmk 60:—